

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بسمه تعالی

تاییدیه اعضای هیات داوران حاضر در جلسه دفاع از رساله دکتری

خانم / آقای زهرا صرفی رساله: دکتری واحدی خود را با عنوان:
روشهای گوناگون واژه شناسی قرآن در مهمترین تحقیقات معاصر (۱۹۰۰-۲۰۱۰م) و نقد کتاب قرائت آرامی -
سریانی قرآن
در تاریخ ۹۲/۶/۲۷ ارائه کردند.

اعضای هیات داوران نسخه نهایی این رساله را از نظر فرم و محتوا تایید کرده است و پذیرش آنرا برای
تکمیل درجه دکتری پیشنهاد می کنند.

اعضای هیات داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	اهضاء
۱- استاد راهنمای اصلی	دکتر ریاض آذرینگر	استاد	
۲- استاد راهنمای دوم	-		
۳- استاد مشاور اول	زهرا سلیم ساز	استادیار	
۴- استاد مشاور دوم	زهرا عروسی نائینی	استاد	
۵- استاد ناظر	کاوکس رحمتی بربنجا	استادیار	
۶- استاد ناظر	فخریه شامی زاده	دانشیار	
۷- استاد ناظر	یحیی طایفی صفا	استادیار	
۸- استاد ناظر	مهدی علی افشاری	استادیار	
۹- نماینده شورای تحصیلات تکمیلی	یحیی طایفی صفا	استادیار	

آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهش‌های علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرح‌های تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می‌باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجو مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می‌باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب، نرم افزار و یا آثار ویژه (اثری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده‌ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده‌ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین‌نامه‌های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته‌ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱۸ در شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

«اینجانب زهرا صرفی دانشجوی رشته علوم قرآن و حدیث ورودی سال تحصیلی ۱۳۸۶ مقطع دکتری دانشکده علوم انسانی متعهد می‌شوم کلیه نکات مندرج در آئین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس را در انتشار یافته‌های علمی مستخرج از پایان‌نامه / رساله تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آئین‌نامه فوق‌الاشعار به دانشگاه وکالت و نمایندگی می‌دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع بنام بنده و یا هر گونه امتیاز دیگر و تغییر آن به نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضرر و زیان حاصله بر اساس برآورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدینوسیله حق هر گونه اعتراض را از خود سلب نمودم»

امضا:
تاریخ: ۱۳۹۸/۶/۳۱

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد/ رساله دکتری نگارنده در رشته علم قرآن و حدیث است که در سال

۱۳۹۲ در دانشکده علم اسلامی دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی سرکار

کتابم/جناب آقای دکتر آذریژن، مشاوره سرکار خانم/جناب آقای دکتر نصرت نیکو ساز

و مشاوره سرکار خانم/جناب آقای دکتر محمد عزدی نائینی از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به تفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تامین نماید.

ماده ۶: اینجانب زهرا صرفی دانشجوی رشته علوم قرآن و حدیث مقطع دکتری

تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم؛

نام و نام خانوادگی: زهرا صرفی

تاریخ و امضا: ۱۳۹۲/۶/۳۱

دانشکده علوم انسانی

رساله دکتری رشته علوم قرآن و حدیث

بررسی روش‌های گوناگون واژه‌شناسی قرآن در مهمترین تحقیقات معاصر (۱۹۰۰-۲۰۱۰م) و

نقد کتاب قرائت آرامی- سریانی قرآن

دانشجو:

زهرا صرفی

استاد راهنما:

دکتر آذرتاش آذرنوش

استاد مشاور(اول):

دکتر نصرت نیل ساز

استاد مشاور(دوم):

دکتر نهله غروی نایینی

شهریور ۱۳۹۲

تقدیم . . .

با بوسه بر دستان پدرم، به استواری کوه، به او که نمی‌دانم از بزرگی‌اش بگویم یا مردانگی، سخاوت، سکوت، مهربانی یا . . .

به مادرم، به زلالی چشمه، آنکه آفتاب مهرش در آستانه قلبم، همچنان پابرجاست و هرگز غروب نخواهد کرد، آنکه هیچ وقت ذره‌ای از خوبی‌هایش را سپاس نتوانم گفت.

به همسرم، به صمیمیت باران، که سایه وفا و مهربانی‌اش سایه‌سار زندگی‌ام است، او که اسوه صبر و تحمل بوده و مشکلات مسیر را برایم تسهیل نمود.

به دخترم، به طراوت شبنم؛ و به برادران و خواهرانم، که وجود ایشان شادی‌بخش و صفایشان مایه آرامش من است.

تشکر و قدردانی

حمد و ثنای بیکران به پیشگاه ذات اقدس الهی که یادش آرام‌بخش دلهاست. پروردگاری که به قلم قداست، و به انسان کرامت بخشید و او را به زیور علم و معرفت بیاراست. شکر و سپاس خدا را که بزرگترین امید و یاور در لحظه لحظه زندگی‌ست. آفریدگاری که خویشتن را به ما شناساند و درهای علم را بر ما گشود و عمری و فرصتی عطا فرمود تا بدان، بنده ضعیف خویش را در طریق علم و معرفت بیازماید.

اینک که به لطف ایزد منان نگارش این پژوهش به پایان رسیده است، بر خود لازم می‌دانم از زحمات استاد فرزانه جناب آقای دکتر آذرتاش آذرنوش به پاس همه راهنمایی‌ها و بردباری‌ها در مراحل مختلف این پژوهش صمیمانه تشکر نمایم.

همچنین از محضر اساتید بزرگوار سرکار خانم دکتر نصرت نیلساز و سرکار خانم دکتر نهله غروی نایینی که از مشورت‌هایشان بهره بردم، کمال تشکر و قدردانی دارم. از جناب آقای دکتر کریمی نیا به جهت معرفی برخی مقالات ممنونم و نیز بر خود فرض می‌دانم از تمام کسانی که مرا مرهون مهربانی، حمایت، یاری و راهنمایی خود ساخته‌اند، تشکر نمایم، هر چند این سپاس محبت‌های بی‌دریغ ایشان را جبران نخواهد کرد.

چکیده:

حجم و تنوع گسترده روش (رویکرد)های واژه‌شناسی واژگان قرآن در پژوهش‌های معاصر، شناسایی و دسته‌بندی آنها را ضروری ساخته است. در نگاهی جامع به این پژوهش‌ها می‌توان آنها را بر اساس رویکرد اصلی، در یک دسته‌بندی فراگیر با دو رکن اصلی رویکرد سنتی و رویکردهای نوین سامان داد. رویکردهای نوین در قالب دو دسته اصلی، رویکردهای علم‌گرایانه (رویکرد هرمنوتیکی، رویکرد علمی) و رویکردهای زبان‌شناسانه (معناشناسی تاریخی، معناشناسی ساختارگرا، معناشناسی کاربردی، معناشناسی شناختی، معناشناسی نشانه‌شناختی) شناسایی و تعریف شده‌اند.

کتاب *قرائت آرامی - سریانی قرآن*، اثر نویسنده‌ای با نام مستعار کریستوف لوگزنبرگ است که مدعی است، قرآن به زبان دورگه آرامی-عربی است و تلاش دارد بر اساس برخی پیش‌فرض‌ها و با کنارگذاشتن نقطه و اعراب از متن رسمی قرآن و ضبط مجدد واژگان قرآن بر مبنای فرهنگ مسیحی به اثبات ادعای خود بپردازد. در نقد این کتاب، مبانی اصلی فرضیه لوگزنبرگ (نفی سنت نقل شفاهی قرآن و نگارش نسخه‌های نخستین قرآن به خط سریانی) بررسی و نفی شده است. نقد اجزای مختلف ادعای زبان دورگه آرامی-عربی قرآن، گام دوم در نفی فرضیه لوگزنبرگ است. همچنین پنج اشکال اساسی روش لوگزنبرگ (آمیزش حق و باطل و مصادره به مطلوب، تعصب و قرائت ایدئولوژیک، دوری بودن استدلال، تناقض و عملکرد بی‌ضابطه، نادیده گرفتن ضوابط و معیارهای فهم) تبیین شده است. فرضیه لوگزنبرگ از سه زاویه مبانی، محتوا و روش، با اشکال‌های اساسی روبرو است.

کلمات کلیدی: روش‌های واژه‌شناسی قرآن، قرائت آرامی - سریانی قرآن، خط قرآن، زبان قرآن.

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: کلیات پژوهش
۲	۱-۱. مقدمه
۲	۱-۲. بیان مساله
۴	۱-۳. تعریف مساله
۵	۱-۴. سوالات اصلی پژوهش
۶	۱-۵. فرضیه‌های پژوهش
۶	۱-۶. مروری بر پژوهش‌های پیشین
۸	۱-۷. ضرورت پژوهش و جنبه‌های نوآوری آن
۹	۱-۸. دشواری‌های پژوهش
۱۰	۱-۹. مواد و روش انجام پژوهش
۱۰	۱-۱۰. ساختار رساله
۱۲	فصل دوم. رویکردهای گوناگون در واژه‌شناسی واژگان قرآن
۱۴	۲-۱. مقدمه
۱۴	۲-۲. رویکرد سنتی
۱۵	۲-۲-۱. مصادر
۱۵	۲-۲-۱-۱. قرآن کریم
۱۶	۲-۲-۱-۲. حدیث
۱۷	۲-۲-۱-۳. زبان و ادبیات عرب

۱۷	۲-۲-۱-۳-۱. شعر
۱۸	۲-۲-۱-۳-۲. نثر
۱۸	۲-۲-۱-۳-۳. فرهنگ‌های واژگان قرآن
۲۱	۲-۲-۱-۳-۴. فرهنگ‌های لغت عرب
۲۱	۲-۲-۱-۳-۵. بحث‌های لغوی مفسران
۲۲	۲-۲-۱-۳-۶. کتاب‌های معربات
۲۲	۲-۲-۱-۴. منابع تاریخی
۲۴	۲-۲-۲. زمینه‌های پژوهش
۲۴	۲-۲-۱. جنبه‌های زبانی
۲۴	۲-۲-۱-۱. نحوه قرائت واژه
۲۵	۲-۲-۱-۲. ارتباط آوا و معنا
۲۶	۲-۲-۱-۳. ریخت‌شناسی (صرف)
۲۷	۲-۲-۱-۴. ریشه‌شناسی (علم اشتقاق) و معربات
۳۱	۲-۲-۱-۵. اعراب واژه
۳۲	۲-۲-۱-۶. فنون بلاغی
۳۲	۲-۲-۱-۷. تحول معنای واژه در نظام قرآنی و در امتداد زمان
۳۴	۲-۲-۱-۸. دلالت واژه (رابطه واژه با معنا)
۳۵	۲-۲-۱-۸-۱. یک واژه یک معنا
۳۶	۲-۲-۱-۸-۲. چند واژه یک معنا
۳۸	۲-۲-۱-۸-۳. یک واژه، چند معنا
۳۹	۲-۲-۱-۸-۳-۱. اشتراک لفظی
۴۰	۲-۲-۱-۸-۳-۱-۱. تضاد

- ۴۱ ۲-۲-۱-۸-۳-۱-۲. وجوه و نظایر و مشترک لفظی
- ۴۲ ۲-۲-۱-۸-۳-۲. حقیقت و مجاز
- ۴۳ ۲-۲-۱-۸-۳-۳. اصطلاح (دلالت عرفی)
- ۴۴ ۲-۲-۱-۹. توجه به مصداق
- ۴۵ ۲-۲-۱-۱۰. مراتب معنا
- ۴۵ ۲-۲-۲. جنبه‌های فرازبانی
- ۴۶ ۲-۳-۱. پیوندهای واژگانی در قرآن
- ۴۸ ۲-۳-۲. بافت غیر زبانی
- ۴۹ ۲-۳-۳. شأن تکمیلی - توضیحی احادیث
- ۵۰ ۲-۳-۴. اصول عقلایی و بدیهی
- ۵۰ ۳-۲. رویکردهای نوین
- ۵۱ ۱-۳-۲. چالش علم و دین در غرب
- ۵۵ ۲-۳-۲. چالش علم و دین در جهان اسلام
- ۶۰ ۳-۳-۲. انواع رویکردهای نوین در تبیین واژگان قرآن
- ۶۰ ۱-۳-۳-۲. رویکردهای علم گرایانه
- ۶۱ ۱-۱-۳-۳-۲. رویکرد علمی-تجربی
- ۶۲ ۱-۱-۳-۳-۲. جایگاه علوم تجربی در فهم قرآن
- ۶۳ ۲-۱-۳-۳-۲. معیار ارزش و اعتبار علوم تجربی در فهم قرآن
- ۶۵ ۳-۱-۳-۳-۲. رویکرد عقلی افراطی و تأویل‌گرایی
- ۶۸ ۲-۱-۳-۳-۲. رویکرد هرمنوتیکی (هرمنوتیک فلسفی)
- ۶۸ ۱-۲-۳-۳-۲. مبانی و اصول قرائت‌پذیری
- ۷۰ ۲-۲-۱-۳-۳-۲. تاثیر تحول علوم بر دلالت الفاظ

- ۷۳ ۳-۳-۱-۲-۳. تاثیرگذاری فرهنگ زمانه بر دلالت الفاظ قرآن
- ۷۸ ۲-۳-۳-۲. رویکردهای زبان شناسانه
- ۸۰ ۱-۲-۳-۳-۲. رویکرد واج شناختی در واژه شناسی قرآن
- ۸۰ ۱-۱-۲-۳-۳-۲. مشخصه ممیز
- ۸۱ ۲-۱-۲-۳-۳-۲. واج
- ۸۱ ۳-۱-۲-۳-۳-۲. واحدهای آوایی مرکب
- ۸۲ ۴-۱-۲-۳-۳-۲. واج آرایی و فرآیندهای آوایی
- ۸۳ ۲-۲-۳-۳-۲. رویکرد دستوری در واژه شناسی قرآن
- ۸۴ ۱-۲-۲-۳-۳-۲. تجزیه و تحلیل ساخت زبان
- ۸۴ ۲-۲-۲-۳-۳-۲. ساخت واژه (صرف)
- ۸۶ ۳-۲-۲-۳-۳-۲. نحو (مطالعه ساخت جمله)
- ۸۷ ۴-۲-۲-۳-۳-۲. صرف و نحو در رویکرد شناختی
- ۸۹ ۳-۲-۳-۳-۲. رویکردهای معناشناختی در واژه شناسی قرآن
- ۸۹ ۱-۳-۲-۳-۳-۲. رویکرد معناشناسی تاریخی
- ۹۰ ۱-۱-۳-۲-۳-۳-۲. نقش مقدماتی فیلولوژی
- ۹۰ ۲-۱-۳-۲-۳-۳-۲. ریشه شناسی
- ۹۰ ۳-۱-۳-۲-۳-۳-۲. خانواده های زبانی
- ۹۱ ۴-۳-۲-۳-۳-۲. نظام مندی تغییرات زبانی
- ۹۲ ۱-۴-۳-۲-۳-۳-۲. دگرگونی صوتی
- ۹۲ ۲-۴-۳-۲-۳-۳-۲. دگرگونی دستوری
- ۹۳ ۳-۴-۳-۲-۳-۳-۲. دگرگونی معنایی
- ۹۴ ۴-۳-۲-۳-۳-۲. عوامل تغییر زبان

- ۹۶ ۲-۳-۲-۳-۳-۲. رویکرد معناشناسی ساختارگرا
- ۹۸ ۱-۲-۳-۲-۳-۳-۲. رویکرد تحلیل به اجزاء
- ۹۹ ۲-۲-۳-۲-۳-۳-۲. بررسی ساخت واژگانی
- ۱۰۱ ۱-۲-۳-۲-۳-۳-۲. شمول معنایی
- ۱۰۱ ۲-۲-۳-۲-۳-۳-۲. هم معنایی
- ۱۰۲ ۳-۲-۳-۲-۳-۳-۲. هم آوا- هم نویسه
- ۱۰۳ ۴-۲-۳-۲-۳-۳-۲. چند معنایی
- ۱۰۴ ۵-۲-۳-۲-۳-۳-۲. تضاد و تقابل معنایی
- ۱۰۴ ۶-۲-۳-۲-۳-۳-۲. حوزه معنایی
- ۱۰۶ ۱-۶-۲-۳-۲-۳-۳-۲. مطالعه در زمانی
- ۱۰۶ ۱-۶-۲-۳-۲-۳-۳-۲. مطالعه همزمانی
- ۱۰۹ ۳-۳-۲-۳-۳-۳-۲. رویکرد معناشناسی کاربردی
- ۱۱۰ ۱-۳-۳-۲-۳-۳-۲. بافت زبانی
- ۱۱۰ ۲-۳-۳-۲-۳-۳-۲. ارجاع و استنباط
- ۱۱۱ ۳-۳-۳-۲-۳-۳-۲. پیش فرض و استلزام
- ۱۱۲ ۴-۳-۳-۲-۳-۳-۲. اصل تعاون و اصل ادب
- ۱۱۲ ۵-۳-۳-۲-۳-۳-۲. کنش های گفتاری
- ۱۱۳ ۶-۳-۳-۲-۳-۳-۲. تحلیل کلام (سخن کاوی)
- ۱۱۵ ۴-۳-۲-۳-۳-۳-۲. رویکرد معناشناسی شناختی
- ۱۱۶ ۱-۴-۳-۲-۳-۳-۲. واحد نمادین
- ۱۱۶ ۲-۴-۳-۲-۳-۳-۲. قطب معنایی
- ۱۱۸ ۳-۴-۳-۲-۳-۳-۲. مقوله بندی و مفهوم سازی

- ۱۱۹ ۲-۳-۳-۲-۳-۴-۴. ساخت مفهومی حاصل جسمی شدن
- ۱۱۹ ۲-۳-۳-۲-۳-۴-۴-۱. طرحواره‌های انگاره‌ای
- ۱۲۰ ۲-۳-۳-۲-۳-۴-۴-۲. فضاهاى ذهنى
- ۱۲۱ ۲-۳-۳-۲-۳-۴-۴-۳. تعبیر
- ۱۲۱ ۲-۳-۳-۲-۳-۴-۴-۴. درک گشتالتی
- ۱۲۲ ۲-۳-۳-۲-۳-۴-۴-۵. استعاره
- ۱۲۵ ۲-۳-۲-۳-۵. رویکرد معناشناسی نشانه شناختی
- ۱۲۶ ۲-۳-۲-۳-۵-۱. نشانه‌شناسی و زبان شناسی
- ۱۲۷ ۲-۳-۲-۳-۵-۲. نشانه‌زبانى

۱۳۲ فصل سوم: نقد کتاب "قرائت آرامی - سریانی قرآن"

- ۱۳۲ ۳-۱. معرفی
- ۱۳۴ ۳-۱-۱. ویژگی‌های شکلی
- ۱۳۵ ۳-۱-۲. گزارش اجمالی از مباحث کتاب
- ۱۳۸ ۳-۱-۳. سبک نویسنده
- ۱۳۹ ۳-۱-۴. منابع
- ۱۴۰ ۳-۱-۵. موضوع کتاب و هدف نویسنده
- ۱۴۱ ۳-۱-۶. پیشینه
- ۱۴۲ ۳-۱-۷. کتاب از نگاه دیگران
- ۱۴۴ ۳-۲. نقد مبانی کتاب قرائت آرامی - سریانی قرآن
- ۱۴۵ ۳-۲-۱. نفی سنت نقل شفاهی قرآن و نقد آن
- ۱۴۷ ۳-۲-۱-۱. نگاهی به سیر تاریخی سنت نقل شفاهی

- ۱۵۰ ۱-۱-۲-۳. پیامبر گرامی اسلام (ص) و قرآن
- ۱۵۳ ۲-۱-۱-۲-۳. سنت نقل شفاهی پس از وفات پیامبر گرامی اسلام (ص)
- ۱۵۳ ۱-۲-۱-۱-۲-۳. اهتمام خاص خلفای راشدین به قرآن
- ۱۵۴ ۲-۲-۱-۱-۲-۳. ارسال صحابه به بلاد مختلف اسلامی برای آموزش قرآن
- ۱۵۴ ۳-۲-۱-۱-۲-۳. قرآن و قرائات
- ۱۵۶ ۴-۲-۱-۱-۲-۳. وجوه قرائی صحابه
- ۱۵۷ ۵-۲-۱-۱-۲-۳. ثبت قرائت پیامبر(ص) در مصاحف عثمان
- ۱۵۹ ۶-۲-۱-۱-۲-۳. تأکید بر نقل شفاهی در کنار التزام به مصاحف عثمانی
- ۱۶۰ ۷-۲-۱-۱-۲-۳. پیدایش شواذ قرائات در کنار قرائت رسمی و بازتاب آن
- ۱۶۱ ۸-۲-۱-۱-۲-۳. پیدایش متخصصین فن قرائت
- ۱۶۲ ۹-۲-۱-۱-۲-۳. تدریس قرائات و تبیین اصول آن
- ۱۶۳ ۱۰-۲-۱-۱-۲-۳. "قراءات هفتگانه" و ابن مجاهد
- ۱۶۴ ۱۱-۲-۱-۱-۲-۳. رشد دانش قرائت بر محور قرائات هفتگانه
- ۱۶۴ ۱۲-۲-۱-۱-۲-۳. قرائت کنونی و اعتبار آن
- ۱۶۵ ۲-۲-۳. نگارش نسخه‌های اولیه قرآن به خط سریانی و نقد آن
- ۱۶۷ ۱-۲-۲-۳. خطوط سامی
- ۱۶۷ ۱-۱-۲-۲-۳. خط آرامی
- ۱۶۹ ۱-۱-۱-۲-۲-۳. خط نبطی
- ۱۶۹ ۲-۱-۱-۲-۲-۳. خط پالمیری
- ۱۷۰ ۳-۱-۱-۲-۲-۳. خط سریانی
- ۱۷۱ ۴-۱-۱-۲-۲-۳. خط در شبه جزیره عربی
- ۱۷۱ ۱-۴-۱-۱-۲-۲-۳. خط مسند

- ۱۷۲ ۲-۲-۱-۱-۲-۴-۲. تولد خط عربی
- ۱۷۵ ۳-۲-۱-۱-۲-۴-۳. ویژگی‌های خط عربی
- ۱۷۷ ۲-۲-۲-۲. اسلام و خط عربی
- ۱۷۸ ۱-۲-۲-۲-۳. پیامبر اکرم (ص) و ترویج خط عربی با نگارش قرآن
- ۱۸۰ ۲-۲-۲-۲-۲. خط عربی در مصاحف عثمانی
- ۱۸۱ ۳-۲-۲-۲-۲. خط کوفی، خط قرآنی
- ۱۸۲ ۴-۲-۲-۲-۲. تکامل خط عربی
- ۱۸۲ ۳-۳. درون مایه و محتوای کتاب (ادعای دو رگه بودن زبان قرآن)
- ۱۸۸ ۱-۳-۳. نقد ادعای دو رگه بودن زبان قرآن
- ۱۹۵ ۱-۱-۳-۳. خانواده زبانی سامی، ویژگی‌ها و وجوه تمایز
- ۲۰۰ ۲-۱-۳-۳. زبان عربی فصیح و شعر جاهلی
- ۲۰۶ ۳-۱-۳-۳. قرآن و برخی ویژگی‌های آن
- ۲۰۶ ۱-۳-۱-۳-۳. بررسی واژه قرآن
- ۲۰۸ ۲-۳-۱-۳-۳. زبان قرآن (زبان عربی مبین)
- ۲۱۱ ۳-۳-۱-۳-۳. اعجاز قرآن
- ۲۱۲ ۴-۳-۱-۳-۳. تعدد تفاسیر قرآن
- ۲۱۳ ۱-۴-۳-۱-۳-۳. محکم و متشابه
- ۲۱۴ ۲-۴-۳-۱-۳-۳. معانی باطنی
- ۲۱۶ ۵-۳-۱-۳-۳. قرآن و کتب مقدس
- ۲۱۹ ۴-۳. روش مؤلف در بررسی مثال‌ها و نقد آن
- ۲۲۳ ۱-۴-۳. آمیزش حق و باطل و مصادره به مطلوب
- ۲۲۶ ۲-۴-۳. نادیده گرفتن ضوابط و معیارهای فهم

۲۲۹	۳-۴-۳. تعصب و ارائه قرائت ایدئولوژیک
۲۳۳	۳-۴-۴. تناقض گویی و عملکرد دلخواهانه
۲۳۵	۳-۴-۵. دوری بودن استدلال‌ها
۲۳۷	نتایج
۲۴۷	فهرست منابع

فصل اول:

کلیات پژوهش

۱-۱. مقدمه

این پژوهش به معرفی روش‌های گوناگون واژه‌شناسی قرآن در مهمترین تحقیقات معاصر (۱۹۰۰-۲۰۰۱م) و نیز نقد کتاب "قرائت آرامی - سریانی قرآن" پرداخته است. در این فصل به تبیین کلیاتی درباره این پژوهش از جمله بیان مسئله و بیان سوال‌های پژوهش، فرضیه‌های پژوهش، اهمیت موضوع و جنبه‌های نوآوری آن و نیز ساختار رساله پرداخته خواهد شد.

۱-۲. بیان مساله

قرآن پیام خداوند به انسان و راهنمای سعادت او در همه زمان‌ها و مکان‌ها است. در کنار سبک بیان و واژه‌گزینی شگفت قرآن، این منبع وحیانی مکتوب، معارف و حقایق بی‌پایانی را در خود جای داده است. قرآن کریم از همان آغاز مورد توجه خاص مسلمانان واقع شد و پس از اندکی محور تمام پژوهش‌هایی گشت که در جهان اسلام صورت گرفت، زبان عربی نیز از این دایره بیرون نیست و بدون تردید اگر قرآن نبود زبان فصیح عربی به کلی از میان می‌رفت و مانند زبان‌های لاتین و سانسکریت به زبانی مرده و باستانی تبدیل می‌شد.

از آغاز نزول قرآن تا کنون تلاش‌های فراوان و گسترده‌ای در راه کشف و دستیابی به فهم درست آیات قرآن صورت گرفته است، شرط اساسی برای توفیق در این مسیر راه‌یابی به عمق معنای واژه‌های قرآن است، زیرا واژه‌ها در هر گفتاری مهمترین رکن معنادهی آن را تشکیل می‌دهند و بی‌تردید فهم مرکب، متفرع بر فهم اجزاء آن است. از این رو کوتاهی در فهم این اجزاء- یعنی کوتاهی در پی‌جویی

فهم درست واژگان قرآن، خطای در ترجمه و تفسیر آیات را در پی خواهد داشت (نک: جعفری، ۱۳۷۶: ۵۵-۶۴). نکته لازم در این باب آن است که هرگز نباید بر مفاهیمی که از واژگان در ذهن ما موجود است (مفهوم ارتکازی)، تکیه و بر اساس آن، آیه را تفسیر کرد؛ زیرا واژگان بسان موجودی زنده‌اند، متولد می‌شوند و دگرگون می‌گردند، بلکه می‌میرند، دارای حوزه‌ی زمانی و مکانی‌اند و برخی اصطلاحات در طول زمان معناداری شوند.

پس فهم درست و دقیق واژه‌های قرآن نخستین و مهمترین گام در عرصه فهم قرآن کریم است و در بین سایر مقدمات فهم از جایگاه ممتازی برخوردار است. از این رو از سده نخست هجری تا کنون صدها کتاب در شرح و توضیح واژگان قرآن نگاشته شده است و ما در کمتر موضوعی با چنین کثرت تالیف روبرو هستیم. با این وجود در دوره معاصر حجم تحقیقات در این حوزه چند برابر شده است و روش‌های مختلف و متنوعی در این باره به کار گرفته شده است. البته بی‌روشی و بی‌نظمی در فهم واژگان قرآن نیز از ویژگی برخی پژوهش‌های این حوزه است؛ در این میان هم حجم دوباره‌کاری‌ها قابل توجه است و هم رکودی که به لحاظ نگرش نوی اسلامی وجود دارد. به راستی آیا تا زمانی که یک خودآگاهی بر این جریان حاکم نشود، شاهد زایش و بالندگی در این حوزه خواهیم بود؟ خودآگاهی که روشنی بخش این نکته باشد که اینک به چه کاری سرگرم هستیم و تا کنون چه کارهایی در این حوزه به انجام رسیده است؟ کاستی‌ها کدامند و ضرورت‌ها چیست؟ روش‌ها چگونه، و در چارچوب چه ضوابطی باید سامان یابد و اصول آن کدام است؟ به باور ما معرفی و دسته‌بندی روش‌های موجود می‌تواند به ایجاد این خودآگاهی یاری رساند. از طرف دیگر تا ما با این روش‌ها و چگونگی آنها و اصول و مبانی آن آشنا نباشیم قادر نخواهیم بود تا در برابر هجمه‌های گسترده منکران قرآن به دفاع از ساحت قدس و الهی آن بپردازیم. یکی از این هجمه‌ها در قالب کتاب *قرائت آرامی* - *سریانی قرآن* اثر لوگزنبرگ، صورت بسته است. تبیین مبانی سست و بی‌پایه این کتاب در کنار تبیین خطاهای علمی و روشی، ناستواری و نادرستی آن را آشکار خواهد ساخت. چنین شد که اندیشه